

Проблеми становлення незалежності України (1991-2017 р.р.)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається етап становлення української незалежності, який розпочався у 1991 році та продовжується і досі. Наведено основні правові документи, акти та закони, що були прийняті у цей період та наслідки, які вони мали для української державності. Проблеми формування сучасної української держави існують і досі.

Ключові слова: незалежність, історико-політичні аспекти, розбудова.

Abstract

The article examines the stage of the formation of Ukrainian independence, which began in 1991 and continues to this day. The main legal documents, acts and laws that were adopted during this period and the consequences that they had for Ukrainian statehood were given. Problems of the formation of a modern Ukrainian state still exist.

Keywords: independence, historical and political aspects, development.

Процес становлення незалежності України поміж інших країн пострадянського простору був досить складним, тривалим та суперечливим. А творення української держави відбувається і нині.

Чинниками, що стали доволі потужним поштовхом до виходу України зі складу СРСР, були: досить суттєве погіршення соціально-економічної та політичної ситуацій в СРСР, активізація націонал-демократичного крила політичних сил республіки, зокрема створення та діяльність Народного Руху України, фактична втрата центром контролю за подіями на місцях, існування в Україні системи формально легітимних органів державного управління та бажання київської номенклатури звільнитися з-під опіки центру, синхронне посилення відцентрових тенденцій у союзних республіках, дотримання політичного нейтралітету армійськими формуваннями, небажання правоохоронних органів виступити проти власного народу, багатовікова боротьба народу за власну державність[3].

Незважаючи на прийняття Декларації про державний суверенітет 16 липня 1990 р., Україна продовжувала залишатися у складі СРСР, хоча з цього часу діяла самостійніше, сміливіше, без огляду на Москву. Впродовж короткого часу (1990-1991 р.р.) Верховна Рада УРСР схвалила близько 40 законів і 68 постанов з різних аспектів економічної політики. Серед них - закон про економічну самостійність України (серпень, 1990 р.) та постанова (листопад, 1990 р.) "Про проекти концепції та програми переходу УРСР до ринкової економіки", інші акти. Закон про економічну самостійність визначав зміст, мету й основні принципи економічної самостійності України як суверенної держави, механізм господарювання, регулювання економіки й соціальної сфери, організації фінансово-бюджетної, кредитної та грошової систем. В Україні 1991 р. розпочато реформу цін. Однак введення з 1 січня 1991 р. нових закупівельних і оптових цін створило для багатьох промислових підприємств критичну ситуацію, оскільки нові ціни на більшість товарів народного споживання перевищили діючі роздрібні. Це призвело до порушення госпрозрахункових відносин при реалізації продукції і, як наслідок, – до порожніх полиць крамниць. Тільки з 2 квітня були запроваджені нові державні фіксовані, регульовані й вільні роздрібні ціни. Цей крок виявився дуже непопулярним серед населення. З 1 листопада уряд був

змушений до насичення ринку товарами, ввести продаж продовольчих і непродовольчих товарів з використанням картки споживача з купонами[1].

На позачерговій сесії Верховної Ради України 24 серпня 1991 р. був прийнятий історичний документ – Акт проголошення незалежності України. Виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної держави – України.

Прагнучи утвердження на території України загальнолюдських соціальних цінностей і благ, зокрема, принципів свободи людини, гуманізму, соціальної справедливості, рівноправності усіх націй та етнічних груп, беручи до уваги, що на території держави проживають громадяни понад 100 національностей, які разом з українцями становлять 52-мільйонний народ України, Верховна Рада 1 листопада 1991 р. прийняла "Декларацію прав національностей України"[2].

Дуже важливим завданням молоді держави було створення власних Збройних сил - гаранта захисту державної незалежності, територіальної цілісності та суверенітету країни. Без надійних і достатніх збройних сил будь-яка держава не могла б довго проіснувати.

Для забезпечення економічного суверенітету, входження у світове господарське співтовариство, добробут і умови для вільної, творчої праці громадян, Україна розпочала перехід до ринкової економіки, визначила рівноправність усіх форм власності.

З перших років незалежності майже весь час відчувалося протистояння між Верховною Радою і Президентом України, що дестабілізувало політичну, соціально-економічну ситуацію в країні. На хвилі цих протистоянь навесні 1994 р. відбулися дострокові вибори Верховної Ради. Було обрано більш як 300 депутатів. Вибори до Верховної Ради продемонстрували кризу багатопартійності. Виснажене матеріальними труднощами населення значною мірою відвернулося від носіїв політичних ідей. А в червні того ж року відбулися дострокові вибори Президента країни, за результатами другого туру яких 10 липня 1994 року переміг Л. Кучма (62 % голосів виборців)[2].

Однак і після виборів між Верховною Радою і Президентом України продовжувалася боротьба за владні повноваження, що актуалізувало необхідність прийняття нової Конституції України, підготовку проекту якої було розпочато ще у червні 1991 року. Але через неузгодженість багатьох принципових питань, передусім стосовно того, якою республікою (парламентською чи президентською) мала стати Україна, прийняття її затягувалося. За таких умов подолати протистояння між Президентом і Верховною Радою України до прийняття нової Конституції міг Конституційний договір між ними, який було схвалено у червні 1995 року. Діяти він мав один рік, протягом якого передбачалося прийняти Конституцію України. Конституційний договір обмежував повноваження Верховної Ради та місцевих рад, розширював нормотворчі та адміністративні функції виконавчої влади, Президента України. 28 червня 1996 року на засіданні Верховної Ради було затверджено Конституцію України.

Законодавчу владу в Україні, відповідно до Конституції, здійснює Верховна Рада України. До її повноважень належать визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, установчі та контролюючі функції.

Главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, конституційних прав і свобод громадян, згідно з Конституцією, є Президент України, який представляє державу на міжнародній арені, забезпечує державну незалежність, національну безпеку, наділений багатьма повноваженнями у внутрішній політиці.

Вищим органом у системі органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів, який відповідальний перед Президентом, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді.

Судову владу, за Конституцією, здійснюють загальні, господарські та військові суди, які утворюють судову систему України. Нагляд за дотриманням конституційних засад здійснює Конституційний суд.

Висновки

Сьогодні можна сказати, що динамічна зовнішня політика є, мабуть, однією з небагатьох сфер державного будівництва, в якій досягнуто справді вагомих результатів. Україну визнали 200 держав світу. У більшості з них діє понад 100 українських представників різних рівнів - посольств, консульств, торгових організацій тощо. Діють 5 постійних представництв України у міжнародних організаціях. Наша держава є членом 47 міжнародних та міжурядових організацій і бере участь у роботі понад 100 постійних або тимчасових органів, створених у рамках цих організацій. Українські підприємства здійснюють зовнішньоторговельні операції з більш як 200 країнами світу. Кожного року зростає кількість різного роду представництв в Україні.

На жаль, у країні й досі не сформовано ефективної і по-справжньому демократичної влади, яка так необхідна для адекватної відповіді суспільства на нові виклики історії. Ще не розбудовано ефективної економіки, а тому сучасна міжнародна фінансово-економічна криза дуже негативно вплинула на нашу країну. Значно погіршилося геополітичне становище України. Й досі в українському суспільстві не склалося соціально-політичної єдності, йому бракує справжнього патріотизму, і таке становище в деяких регіонах набуло загрозливого характеру тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія Української Конституції / упоряд. А. Слюсаренко, М.Томенко; Українська правнича фундація – К.: Право, 1997 – 464 с.
2. Кульчицький В. Історія держави і права України/ В.Кульчицький – Львов, 1996.
3. Василенко С. Д. Історико-політичні аспекти становлення української державності. – Одеса: Друк, 2008. – 208 с.

Новицька Юлія Вікторівна – студентка групи 1АТ-14б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1at.14b.novitskiy@gmail.com

Науковий керівник: **Похило Ірина Данилівна** – к.п.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Novitskaya Yulia V. – student of group 1AT-14b, Faculty of Mechanical Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1at.14b.novitskiy@gmail.com.

Supervisor: **Iryna Pokhylo** - Ph.D., associate professor, Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.